

Το δικαίωμα στην ανθρώπινη παρέμβαση

Μαρία Κανελλοπούλου-Μπότη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια,

Η εισήγηση στοχεύει να εντυπώσει στο δικαίωμα στην ανθρώπινη παρέμβαση, ένα ανανεωμένο δικαίωμα που κατοχυρώνει ο Γενικός Κανονισμός 679/2016 στο άρθρο 22. Σκοπός του δικαιώματος είναι να αντιμετωπίσει τον φόβο εργαλειοποίησης του ατόμου, με την απαγόρευση λήψεως αυτοματοποιημένης απόφασης, αν δεν λαμβάνονται υπόψη τα προσωπικά χαρακτηριστικά κάθε ατόμου.

Το δικαίωμα στην ανθρώπινη παρέμβαση δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς ακόμα βιβλιογραφικά. Ενδεικτικό είναι ότι στην ελληνική βιβλιογραφία, ελάχιστες σελίδες αφορούν το δικαίωμα αυτό και το ίδιο ισχύει γενικότερα στην ξένη βιβλιογραφία, καθώς, άλλωστε, ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων δεν έχει ακόμη καν ξεκινήσει να εφαρμόζεται. Το δικαίωμα στην ανθρώπινη παρέμβαση περιλαμβάνεται στο αρ. 22 του Κανονισμού και δεν αποτελεί ένα νέο δικαίωμα. Εξελίχθηκε από παλαιότερο σχετικό δικαίωμα της Οδηγίας 95/46/EK.

Η εισήγηση θα αναλύσει το νομοθετικό πλαίσιο του δικαιώματος στην ανθρώπινη παρέμβαση. Παράλληλα, θα προσπαθήσει να καταδείξει ότι η ανθρώπινη παρέμβαση δεν μετριάξει πάντοτε τον κίνδυνο διακρίσεων και ότι η τεχνολογία μπορεί να εμποδίσει τη διάκριση, προτείνοντας όχι μόνο την ιδιωτικότητα, αλλά και τη δικαιοσύνη από το σχεδιασμό (fairness by design). Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή της αρχής της δικαιοσύνης στους αλγορίθμους που θα παρεμποδίζουν οποιαδήποτε διάκριση. Ζητούμενο δεν θα πρέπει να είναι μόνον η ανθρώπινη παρέμβαση, αλλά η αλγοριθμική ουδετερότητα, καθώς μέσω της ανθρώπινης παρεμβάσεως μπορεί να εισχωρήσουν αθέμιτοι παράγοντες. Για παράδειγμα, κατά την επιλογή υποψηφίων για την πλήρωση θέσεως σε μια υπηρεσία, η αντικειμενική αξιολόγηση κατατείνει στην εξάλειψη κάθε είδους ανθρώπινης παρεμβάσεως. Υποδεικνύει μάλιστα ένα «έλλειμμα εμπιστοσύνης» στην ανθρώπινη παρέμβαση, καθώς αυτή έφερε στον δημόσιο κυρίως τομέα πολλά δεινά, συνδεόμενη κατά κύριο λόγο με τη 'ρουσφετολογία'.

Ωστόσο, η αμιγώς αντικειμενική αξιολόγηση μπορεί να μη λάβει υπόψη τους ανθρώπινους παράγοντες, όπως την προσωπικότητα, που δεν μπορεί να αξιολογηθεί πάντοτε με τεχνικά μέσα, π.χ. μέσω ψυχολογικών ερωτήσεων. Άλλωστε, για την πρόσληψη σε μια θέση απαιτείται η προσωπική συνέντευξη, άρα η ανθρώπινη παρέμβαση είναι σημαντική. Ο άνθρωπος είναι, επομένως, κάτι πολύ παραπάνω από τις απλές πληροφορίες που συλλέγονται για αυτόν. Η ανθρώπινη παρέμβαση πρέπει να μην επιβεβαιώνει το έλλειμμα εμπιστοσύνης, αλλά να οδηγήσει σε διεξοδικότερη αξιολόγηση όλων των πτυχών της ανθρώπινης προσωπικότητας.